

Zpráva o činnosti redakce Národopisného věstníku za léta 2020–2023

Vedle vědecko-výzkumné práce patřila vydavatelská činnost mezi základní aktivity Národopisné společnosti československé i všech nástupnických organizací včetně současné České národopisné společnosti. Spolu s *Českým lidem* patří *Národopisný věstník* k nejstarším oborových periodikům, takže v letošním roce vyšel 82. ročník (počítáno od počátku jeho vydávání) a 40. ročník od roku 1983, kdy došlo k obnovení vydavatelské praxe Národopisné společnosti. Tento poslední hiát způsobila normalizace v 70. letech minulého století.

Jak jste si jistě všimli, letošní „trochu“ jubilejní ročník získal novou grafickou úpravu v barvách loga ČNS a navíc došlo k určité změně formální stránky v souvislosti s uváděním DOI (Digital Object Identifier – identifikátor digitálního objektu), který časopis získal a který umožňuje snadnější vyhledávání textů uveřejněných časopisem. S tím souvisela i povinnost samostatných webových stránek časopisu, které byly dosud k dispozici na webových stránkách ČNS. Jde o současný trend ve vydavatelské praxi, který akceptoval i *Český lid* a připravuje na něj přejít i *Národopisná revue*. Uvedená agenda spojená se získáním DOI je dílem hlavně redaktora NV Aleše Smrčky a patří mu za její realizaci velké uznání. Dosud byl NV indexován v AIO, CEJSH, EBSCO, ERIH PLUS a SCOPUS, který je sice zohledňován při hodnocení vědecké práce v ČR, ale kvalita

jeho indexace není nejlepší a provází ji stále chybně uváděné údaje.

Nyní něco k personálním záležitostem. V uplynulém období byl vedoucím redaktorem Miroslav Válka a redaktorem zmíněný Aleš Smrčka. Vzhledem k jeho odchodu z Etnologického ústavu AV ČR Praha do jiného zaměstnání mimo obor požádal o uvolnění z funkce redaktora. Nejen za DOI ale i za běžnou redaktorskou práci mu patří poděkování. Funkce redaktora byl ochoten se ujmout PhDr. Oto Polouček, Ph.D., odborný asistent Ústavu evropské etnologie FF MU Brno, s čímž HV ČNS i redakční rada NV souhlasily. Mírnou generační obměnou prošla i sama redakční rada NV, když doc. Irenu Štěpánovou nahradila PhDr. Sandra Kreisslová, Ph.D., z Ústavu etnologie FF UK Praha a PhDr. Helenu Mevaldovou její mladší kolegyně Mgr. Daniela Závěská z Etnografického oddělení Národního muzea v Praze. Oběma bývalým členkám redakční rady NV náleží rovněž poděkování za jejich práci. Redakční rada má v současnosti 11 členů domácích (včetně redaktorů) a šest zahraničních, z nichž se jednání redakční rady pravidelně účastní kolegyně ze Slovenska a z Polska.

Pokud se podíváme na koncepci uplynulých tří ročníků, můžeme konstatovat, že měly stabilní strukturu a pravidelné vydávání dvou čísel ročně, z nichž první vycházející v červnu bylo financováno z grantu Ministerstva kultury a druhé v prosinci finančně podporuje Rada vědeckých společností. Jednotlivá čísla zahrnují většinou pět studií, případně materiálových studií a v prvním čísle pramenný materiál z archivu ČNS, který

vybírání Daniel Drápala, člen redakční rady. Stabilním oddílem každého čísla jsou Personálie zahrnující jubilejní články členek a členů ČNS od šedesáti let věku, případně nekrology. Dalšími pravidelnými rubrikami jsou recenze knih a výstav nebo zprávy.

Jednotlivá čísla NV nejsou koncipována monotematicky, ale reflektují badatelskou činnost v oboru v celé jeho šíři od historicky zaměřených studií na jevy tradiční kultury nebo jejich současné formy, ale i na aktuální kulturní a společenskou problematiku. NV dává možnost publikovat i doktorandům a začínajícím autorům nebo zahraničním etnologům. Mezi materiály se objevují články studentů etnologie, jejichž terénní výzkumy byly financovány z dárcovského fondu Aleny Plessingerové a Josefa Vařeky, který ČNS spravuje a který byl za tímto účelem zřízen.

Ročník 2021, č. 2 přinesl vedle studií domácích autorů i dva příspěvky zahraničních kolegů. Úvodní historicky orientovaná studie Daniela Dědovského se zaměřila na počátky formování našeho oboru v 18. a 19. století. Naopak současnou problematiku přinesla studie zaměřená na venkovské školství v době transformace české společnosti po roce 1989 od Jiřího Zounka a Oty Poloučka, stejně jako studie slovenské kolegyně Silvie Letavajové řešící otázku novodobých migrací. Mezi materiály se objevily výsledky výzkumu Jitky Petřekové o vlivu turismu na život a kulturu ve Velkých Karlovicích na Valašsku, který byl finančně podpořen z dárcovského fondu AP+JV. Nekrologem jsme se rozloučili

s dr. Zdenou Vachovou, dlouholetou etnografkou Slezského muzea v Opavě.

Ročník 2022, č. 1 kromě jiného otiskl tři texty, které vznikly v rámci doktorského studia a jsou dokladem, že NV dává prostor k publikování nejmladší generaci badatelů. Dvě studie se týkaly problematiky religiozity, u Barbory Valešové měla historický rozměr s orientací na poutnictví 18. století, u Anny Grůzové bylo zaměření na současnou religiozitu ve vybraných lokalitách jižní Moravy. S tématem doktorské práce Venduly Cilečkové souvisí i otištěná studie o novinkách v gastronomické literatuře v první třetině minulého století.

Druhé číslo ročníku 2022 přineslo studie věnované jevům tradiční lidové kultury. Alena Křížová identifikovala zdroje obrazové přílohy v *Rakousko-uherské monarchii slovem a obrazem* a Martin Novotný s kolektivem přírodovědců provedl rozbor ultramarínu používaného při výzdobě domů na jihovýchodní Moravě. Na tradiční svatbu u banátských Čechů se na základě terénního výzkumu zaměřil Petr Lozoviuk. V čísle se objevily i dvě studie zahraničních badatelů ze Slovenska a z Ukrajiny. Michal Uhrin objasnil kooperaci a sousedské vztahy na současné slovenské vesnici. Oleh Bolyuk s Janem Pohunkem zhodnotili sbírku devocionálií, které se nachází v Národním muzeu jako výsledek sběratelských aktivit Františka Řehoře. V tomto čísle byly uveřejněny nekrology řady významných badatelek, členek ČNS: dr. Soni Švecové, dr. Heleny Bočkové, Mgr. Zdenky Chocholáčové-Markové a dr. Evy R. Melmukové-Šašecí. Mezi zprávami se objevila informace o družebním setkání

se slovenskými kolegy na Velké Javořině, ze které se stala tradice.

Ročník 2023, číslo 1 měl už zmíněnou novou grafickou úpravu a zahrnoval studie zaměřené na nemateriální kulturní dědictví sledované v různém sociálním prostředí. Magdalena Maňáková se zaměřila na dětský folklor a podíl školy na jeho udržování. Anna Jagošová ve studii *Od tradice po performanci* zhodnotila vývoj slováckého verbuňku, zařazeného na seznamu UNESCO a Petr Drastil sledoval funkce obchůzky královniček na současné slovácké vesnici. Změnami neprošli jen jevy kulturní, ale také bytová výstavba na vesnici v souvislosti s kolektivizací, jak dokumentoval Daniel Drápala. Rovněž toto číslo NV přineslo několik nekrologů významných badatelů – prof. Josefa Kanderta, dr. Mirjam Moravcové, dr. Aleny Plessingerové a dr. Věry Kovářů.

Druhé číslo letošního ročníku se připravuje. Část studii je v recenzním řízení, další texty jako jubilejní články a recenze postupně redakci přicházejí. Lze konstatovat, že nic nebrání tomu, aby číslo vyšlo podle plánu v prosinci.

Ještě můžeme dodat, že jako supplementum NV vycházel *Zpravodaj komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení*, který přinášel články z konferencí komise, dále zprávy, jubilejní články badatelů věnujících se výzkumu vesnického domu a bibliografii literatury vydané k tématu vesnického domu za uplynulý rok. Redaktory Zpravodaje byli Roman Tykal, předseda komise, a Miroslav Válka.

Doufáme, že nový redakční tým NV bude pokračovat v intencích toho předchozího a že bude spolu s redakční radou

naplňovat poslání periodika ČNS a svým dílem přispívat k rozvoji etnologického výzkumu v ČR.

Miroslav Válka

Ústav evropské etnologie FF MU Brno

Laudatio k udělení čestného členství v České národopisné společnosti Lydie Petráňové

Lydia Petráňová (roz. Soukupová) se narodila 24. března 1941 v Kolíně, střední školu absolvovala v Kutné Hoře, aby při zaměstnání (učitelka ZŠ, archivářka v Archivu Československé televize) dálkově (1961–1967) vystudovala obor čeština – dějepis na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Tamtéž v roce 1969 získala titul PhDr., od roku 1991 je kandidátkou historických věd, v roce 1998 se habilitovala na Pedagogické fakultě Univerzity J. E. Purkyně v oboru české dějiny. Svoje „stýkání a potýkání“ s národopisem Lydia Petráňová zintenzivnila v 80. letech, kdy se jako neobyčejně pilná a skromná badatelka začala podílet ve formě krátkodobých úvazků na výzkumech Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV (dnes Etnologický ústav AV ČR, v. v. i.). Do ústavu natrvalo nastoupila v roce 1985 a působila zde jako odborná a posléze vědecká pracovnice, v letech 1992–2010 též jako vedoucí Oddělení historické etnologie (dnes Oddělení pro výzkum kulturního dědictví). Na počátku 90. let 20. století Lydia Petráňová také navázala užší spolupráci se znovuobnovenou Národopisnou